

دانشگاه پیام نور مازندران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته حسابداری

دانشکده بهشهر

گروه علمی حسابداری

آزمون مدیریت سود از طریق اقلام تعددی

شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

استاد راهنما: دکتر عبدالکریم مقدم

استاد مشاور: دکتر سید حسن صالح نژاد

نگارش: علیرضا غنچه شکی

بهار ۱۳۸۹

تقدیم بہ، مہسرفداکار و فرزند عزیزم

و

پدر و مادر مہربانم، شمع وجود زندگی ام

مشکر و قدردانی:

به نام پروردگاری، همتا، که همه چیز از اوست و همه چیز بی او بیچ، زندگی
را نیک عطا فرموده و رشد و تعالی را برای انسان مقدر نموده است،
روح پوینده را درون بشریت قرار داده که ثمره اش هدایت است
برای انسان و.....

اکنون جا دارد که از راهبانیها، مشاوره و همکاریهای بیدریغ و صمیمانه اساتید کرامت در دانشگاه پیام نور جناب آقای دکتر
عبدالکریم مقدم و جناب آقای دکتر سید حسن صالح نژاد در کلیه مراحل و راهبانی ارزنده ایشان که با صبر و ممانعت مرا
یاری رسانند، تشکر نمایم. از جناب آقای دکتر سید محمود موسوی شیرازی استاد محترم دانشگاه پیام نور که زحمات داور
و تقدیمیایی پایان نامه را بر عهده داشتند، قدردانی می نمایم.

علیرضا غنچه

بهار ۱۳۸۹

چکیده :

بررسی فرآیند مدیریت سود نشان دهنده ی این است که بسیاری از پژوهشگران علم حسابداری برآنند که علت دستکاری نتیجه عملیات عادی شرکت رابدانند و اغلب بدنبال این موضوع هستند که چگونه اساساً می توان نتایج حاصل از عملیات را تحت تاثیر قرار داد . اغلب محققین بدنبال شناسایی راههایی جهت کشف موارد مدیریت سود، ارائه شده شرکت ها می باشند .

از آنجایی که اقلام تعهدی به عنوان راهکاری سریع با قابلیت تشخیص پایین به عنوان راهکاری مناسب در مدیریت سود ارائه شده کاربرد دارد، تحقیق حاضر با بکارگیری اقلام تعهدی مدیریت سود ارائه شده را در ۱۰۲ شرکت پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۸۲-۱۳۸۶ مورد آزمون قرار داده است. نتایج آزمون مدیریت سود که با استفاده از مدل رگرسیون چند متغیره انجام شد، حاکی از آن است که در شرکتهای مورد مطالعه در این تحقیق مدیریت سود اعمال شده است .

واژه های کلیدی: اقلام تعهدی - مدیریت سود - سرمایه در گردش غیر نقدی غیر عادی

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱	مقدمه
۲	بیان مساله
۴	اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	سوالات تحقیق
۶	فرضیه های تحقیق
۶	تعریف برخی اصطلاحات و مفاهیم مورد استفاده
۷	اهداف تحقیق و کاربردها
۸	قلمرو تحقیق
۸	جامعه آماری و نمونه گیری
۹	نحوه جمع آوری داده ها
۹	روش های آماری و آزمون فرضیه ها
۹	ساختار تحقیق
فصل دوم: ادبیات تحقیق	
۱۰	مقدمه
۱۱	تعاریف مدیریت سود
۱۲	مبانی نظری مدیریت سود
۱۳	فرضیه مکانیستیک و تئوری بازارهای کارا
۱۴	تئوریهای اثباتی در مدیریت سود
۱۵	فرضیه طرح پاداش
۱۵	فرضیه قرارداد استقراض
۱۶	فرضیه هزینه های سیاسی
۱۷	تمرکز مجدد به انگیزه های بازار سرمایه
۱۸	سایر انگیزه های مدیریت سود از دیدگاه اسکات
۱۹	انگیزه مالیاتی
۱۹	انگیزه مرتبط با تعویض مدیران

۲۰	علامت دهی و مدیریت سود
۲۱	تئوری علامت دهی
۲۴	علامت دهی از طریق دستکاری در سود
۲۷	الگوهای مدیریت سود
۲۷	الگوی کسب آرامش
۲۸	الگوی حداکثر کردن سود
۲۸	الگوی حداقل کردن سود
۲۹	الگوی هموارسازی سود
۲۹	تکنیکهای مدیریت سود
۳۰	مدیریت سود از طریق زمان بندی
۳۱	مدیریت سود از طریق تغییرات و انتخابهای حسابداری
۳۳	مدیریت سود از طریق طبقه بندی
۳۳	اندازه گیری مدیریت سود
۳۳	مدلهای اقلام تعهدی
۳۷	خلاصه ای از بررسی های مربوط به مدل های موجود اقلام تعهدی
۳۸	مدلهای سری زمانی
۳۹	مدل جونز و گستره آن
۴۱	مدل (KS)
۴۲	روش اقلام تعهدی خاص
۴۲	روش کل اقلام تعهدی
۴۴	روش توزیع نمونه ای
۴۵	جدول خلاصه تحقیقات صورت گرفته
۴۶	تئوری هزینه معاملات
۴۷	تحقیقات انجام شده
۴۷	تحقیقات خارجی
۴۹	تحقیقات داخلی

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۵۱	مقدمه
۵۲	طرح مساله تحقیق
۵۲	تدوین فرضیه های تحقیق
۵۳	روش شناسی تحقیق
۵۴	جامعه و نمونه آماری
۵۵	قلمرو تحقیق
۵۵	نحوه جمع آوری داده ها
۵۶	تعریف متغیرهای تحقیق ونحوه اندازه گیری آنها
۵۶	توسعه وگسترش فرضیه ها
۵۶	سرمایه در گردش غیرنقدی ، غیرعادی
۵۶	نسبت سرمایه در گردش غیرنقدی
۵۹	اقدام تعهدی غیرجاری
۶۰	ترکیب فرضیه ها
۶۰	اعتبار درونی وبرونی تحقیق

فصل چهارم: ارائه، تجزیه وتحلیل یافته های تحقیق

۶۳	مقدمه
۶۴	آمار توصیفی
۶۶	بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها
۶۶	آزمون کولموگراف - اسمیرنف
۶۷	بررسی وجود نقاط پرت و خطی بودن
۶۷	نمودار پراکنش جمع دارایی
۶۸	نمودار پراکنش تغییرات درآمد
۶۸	نمودار پراکنش اموال ، ماشین آلات و تجهیزات ناخالص
۶۹	نمودار پراکنش بازده دارایی
۶۹	نمودار پراکنش سرمایه در گردش غیر نقدی غیر عادی ابتدای دوره
۷۰	نمودار پراکنش سرمایه در گردش غیر نقدی عادی

۷۰	نمودار پراکنش حاصلضرب سرمایه در گردش غیر نقدی غیرعادی ابتدای دوره در تغییرات درآمد
۷۱	نمودار پراکنش هزینه استهلاک
۷۱	نمودار پراکنش حاصلضرب هزینه استهلاک در اموال، ماشین آلات و تجهیزات ناخالص
۷۲	برآورد پارامترهای مدل
۷۲	آزمون مقایسه میانگین چند جامعه (ANOVA)
۷۵	نمودار پراکنندگی متغیر وابسته
۷۶	بررسی اعتبار مدل
۷۷	آزمون فرضیه ها از طریق مدل‌های ساده خطی

فصل پنجم: خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهادها

۸۱	مقدمه
۸۱	خلاصه تحقیق
۸۲	نتایج تحقیق
۸۴	تفسیر نتایج
۸۵	پیشنهادهای تحقیق
۸۶	محدودیت های روش تحقیق
۸۷	منابع فارسی
۸۸	منابع لاتین

پیوست ها

۹۲	جدول نحوه محاسبات متغیر وابسته نسبت به متغیر مستقل
۹۲	جدول خلاصه مدل رگرسیون چند متغیره
۹۳	جدول میانگین چند جامعه
۹۴	جدول ضرایب
۹۵	جداول مربوط به مدل‌های ساده خطی
۹۵	نمودار پراکنندگی متغیر وابسته
۱۰۷	جدول سرمایه در گردش غیرنقدی
۱۱۰	جدول داده های سرمایه در گردش غیر نقدی عادی - غیر عادی
۱۱۳	جدول درصد هزینه استهلاک نسبت به داراییهای مشهود

۱۱۶	جدول بازده داراییها
۱۱۹	جدول تغییرات درآمد
۱۲۲	جدول جمع اموال - ماشین آلات و... ناخالص
۱۲۵	جدول جمع داراییها
۱۲۸	جدول درصد اقلام تعهدی نسبت به جمع داراییها

فصل اول:

کلیات تحقیق

مقدمه:

هموارسازی سود که در ادبیات حسابداری از آن تحت عنوان "مدیریت سود" نام برده می‌شود، عبارت است از انجام اقداماتی برای کاهش نوسانات سودهای گزارش شده حسابداری. میزان سود و نوسان آن از دیدگاه سهامداران شرکت حائز اهمیت است و بر ارزش سهام شرکت تاثیر می‌گذارد. یکی از اهداف اولیه مدیریت سود حفظ اعتبار شرکت است چرا که اعتبار باعث می‌شود شرکت کارا و پویا به حساب آید. کسب جایگاهی مناسب در میان رقبا و بازار سرمایه باعث می‌شود سرمایه گذاران و اعتباردهندگان نسبت به شرکت نظر مساعدتری داشته باشند و شرکت از صرف هزینه های بیشتر در رقابت با سایر شرکت های مشابه بی نیاز شود و با هزینه ی کمتر اعتبار و وام دریافت کند. مهم ترین انگیزه ی هموارسازی سود این باور است که شرکت هایی که روند سود مناسبی دارند و سود آنها دچار تغییرات عمده نمی شود نسبت به شرکت های مشابه ارزش بیشتری دارند. هموارسازی باعث بالا رفتن ارزش سهام شرکت در بورس و جذب سرمایه گذاران بالقوه برای آن می شود.

گزارشگری مالی در واحدهای اقتصادی بیانگر نیازهای اطلاعاتی و انتظارات گروههای مختلف استفاده کنندگان از صورتهای مالی است که در راستای برآورد اهداف و نیازهای متفاوت خویش به این اطلاعات نیاز دارند تا بتوانند به سطحی از کیفیت اطلاعات ارائه شده یقین پیدا نمایند. از طرف دیگر احتمال وجود دستکاری سود به خاطر تضاد منافع و همچنین پاره ای از محدودیت های ذاتی حسابداری از جمله (۱) نارسایی های موجود در فرآیند برآورد ها و پیش بینی های آتی و (۲) امکان استفاده از روش های متعدد حسابداری توسط واحدهای انتفاعی موجب شده است تا سود واقعی شرکت ها متفاوت از سود گزارش شده باشد. مدیریت سود^۱ یا دستکاری سود می تواند از راههای متفاوتی صورت پذیرد. بررسی فرآیند مدیریت سود نشان دهنده ی این است که بسیاری از پژوهشگران علم حسابداری برآنند که علت دستکاری نتیجه عملیات عادی شرکت را بدانند و اغلب بدنبال این موضوع هستند که چگونه اساساً می توان نتایج حاصل از عملیات را تحت تاثیر قرارداد اغلب محققین بدنبال شناسایی راههایی جهت کشف موارد مدیریت سود، ارائه شده شرکت ها می باشند. در این فصل ضمن بیان مساله مرتبط با مدیریت سود به اهمیت و ضرورت تحقیق در خصوص آن پرداخته و سعی شده است ضمن بیان سوالات و فرضیات مربوط به موضوع تحقیق نحوه گردآوری اطلاعات و خصوصیات جامعه آماری تشریح گردد.

۱) Earnings Management

بیان مساله:

مفهوم مدیریت سود از زوایای مختلفی مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته و تعاریف مختلفی از آن ارائه شده است. برای نمونه از نظر گاردون و همکارانش، اگر زمانی مدیران روش خاصی از روش‌های حسابداری را برگزینند و نوسانات سودهای گزارش شده کاهش یابد، نتیجه هموارسازی یا مدیریت سود است. آنها هم چنین متذکر می‌شوند که مدیران در حدود قدرتشان که ناشی از آزادی عمل در چارچوب اصول و روش‌های پذیرفته شده حسابداری است، می‌توانند:

- سود گزارش شده را تحت تاثیر قرار دهند
- نرخ سود شرکت را تحت تاثیر قرار دهند

به طور کلی «مدیریت سود» بر اثرگذاری روی سود شرکت، به نحوی که منافع و خواسته‌های شرکت و مدیران آن را برآورده نماید، تعریف می‌شود.

مطالعات پیشگامانه بال و براون (۱۹۶۸)، نشان داد که سود گزارش شده، اطلاعات مفید و مربوطی برای سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان فراهم می‌آورد. همچنان که بیانیه شماره یک مفاهیم حسابداری مالی بیان می‌دارد، هدف عمده اصلی صورتهای مالی، تهیه اطلاعاتی است که برای سرمایه‌گذاران فعلی و بالقوه و سایر افراد در تصمیم‌گیری‌شان راجع به سرمایه‌گذاری منطقی و اعتبار دهی و سایر تصمیمات مشابه، مفید واقع شود.

بهر حال تحقیقات تجربی حسابداری، کاهش مداومی در محتوای اطلاعاتی سود حسابداری (که با استفاده از ارتباط سود و بازده بازار سنجیده می‌شود) طی چندین دهه گذشته گزارش نموده است (لو، ۱۹۹۸). از آنجایی که محاسبه سود خالص یک بنگاه اقتصادی متأثر از روشها و برآوردهای حسابداری است. این امر فرصتی را برای مدیران فراهم می‌نماید تا با استفاده از تکنیکهای متنوع که شامل اقلام تعهدی^۱ حسابداری است، سود گزارش شده حسابداری را مدیریت نمایند. انگیزه مدیریت از دستکاری سود به منظور نیل به اهداف خویش که نه تنها الزاماً با اهداف سهامداران همسو نمی‌باشد، بلکه در اکثر موارد با آن اهداف متضاد است (تضاد منافع) صورت می‌گیرد (تئوری نمایندگی). در نتیجه سود حسابداری ممکن است عملکرد واقعی شرکت را (که بوسیله توانایی شرکت در ایجاد جریانهای نقدی مشخص میشود) منعکس نماید، زیرا مؤلفه اقلام تعهدی سود

^۱) accruals

حسابداری، به منظور ایجاد محتوای اطلاعاتی و ارزش پیش بینی کنندگی جریانهای نقدی مورد انتظار بنا نهاده شده است (ویلسون و همکاران، ۱۹۸۶). هرگونه دستکاری فرصت طلبانه در قسمت تعهدی سود، قابلیت اعتماد ارقام حسابداری و سود مندی آنها را برای تصمیم گیری کاهش میدهد. ژی (۲۰۰۱) در مطالعه ای از اقلام تعهدی احتیاطی^۱ به عنوان شاخص مدیریت سود استفاده کرده بود، شواهدی یافت که نشان می دهد سرمایه گذاران، اقلام تعهدی را (که میتواند مبین دخالت مدیران در فرآیند گزارشگری مالی بمنظور گمراه کردن سرمایه گذاران باشد) بدرستی ارزیابی نمی کنند. امکان دستکاری سود از طریق نزدیک کردن سود گزارش شده به سطح سود هدف (آستانه) انجام می گیرد. اجتناب از گزارش زیان، گزارش وضعیت مطلوب موسسه از نقطه نظر تداوم در سود آوری وهمسو نمودن گزارش سود موسسه با پیش بینی تحلیل گران از جمله دلایلی، در راستای رسیدن به سود هدف می باشد. اسکات در سال ۱۹۷۷ مدیریت سود را بعنوان انتخاب خط مشی های حسابداری، بمنظور دستیابی به برخی اهداف خاص توسط مدیریت، تعریف نموده است. وجود زمینه مناسب برای مدیریت سود، ناشی از تضاد منافع وهمچنین به علت پاره ای از محدودیتهای ذاتی حسابداری از جمله (۱) نارسایی موجود در فرآیند اندازه گیری (برآوردها) و پیش بینی های آتی (۲) امکان استفاده از روشهای متعدد حسابداری توسط بنگاهها، موجب شده است که سود واقعی از سود گزارش شده در صورتهای مالی متفاوت باشد و از آنجایی که سود، یکی از مهمترین معیارهای ارزیابی عملکرد و تعیین کننده ارزش بنگاههای اقتصادی تلقی می گردد موضوع مدیریت سود، مورد توجه محققان و دست اندرکاران حرفه حسابداری قرار گرفته است. از طرف دیگر شاید این سوال در ذهن متبادر شود که ممکن است مدیریت سود، در راستای علایق سهامداران باشد و چنین رفتاری را بتوان در چارچوب نظریه علامت دهی^۲ تفسیر نمود به اینصورت که مدیران بنگاه اقتصادی با دستکاری سود به دنبال اطلاع رسانی به سهامداران راجع به گزارش وضعیت مطلوب موسسه از نقطه نظر سودآوری در سالهای آتی هستند. حال سوال مهم اینست که سهامداران و استفاده کنندگان از نتایج گزارش شده مالی چگونه می توانند مدیریت شرکت را در خصوص مدیریت سود ارائه شده کنترل نمایند؟ طبق یکی از مفروضات تئوری نمایندگی، تایید کارهای مدیران توسط مالکان بسیار مشکل و پرهزینه است به نحوی که هزینه های آن منفعت حاصله را توجیه نمی نماید. در این راستا استفاده کنندگان بدنبال راهکارهایی هستند که بدون در برداشتن هزینه های یاد شده از کیفیت ودقت گزارشات ارائه شده، اطمینان حاصل نمایند.

۱) Discretionary accruals

۲) signalling theory

اهمیت و ضرورت تحقیق

سود به عنوان یکی از مهمترین شاخصهای حسابداری است که همواره برای مقاصد مختلف نظیر ارزیابی سهام و عملکرد مدیریت شرکتها و مواردی از این قبیل، بویژه توسط استفاده کنندگان در ایران مورد توجه بوده است. تا چند سال اخیر، اغلب تحقیقاتی که در زمینه تاثیر سود حسابداری بر قیمت یا بازده سهام صورت گرفته، برای دستکاری سود اهمیت چندانی قائل نشده اند. اما در سالهای اخیر ورشکستگی شرکتهای عظیم، و عدم آگاهی قبلی استفاده کنندگان از این موضوع، منجر به این مورد شد که محققان و تحلیل گران مالی تاکید و اهداف خویش را بر کیفیت به جای رقم سود ارائه شده و همچنین شناسایی راههای بررسی مدیریت سود معطوف دارند.

کیفیت سود گزارش شده برای استفاده کنندگان از اطلاعات مالی، بدلیل تخصیص موثر منابع در بازار سرمایه، بسیار ضروری می باشد. سرمایه گذاران، تجزیه و تحلیل کنندگان مالی، سرمایه گذاران نهادی و مقامات قانونی، به منظور اتخاذ تصمیم راجع به ارزشیابی و سرمایه گذاری در شرکتها پذیرفته شده در بازار سرمایه به کیفیت سودهای گزارش شده، علاقه زیادی را نشان می دهند. اما آیا اطلاعات ارائه شده به سهامداران از سطح کیفی مطلوبی برخوردار است و یا اطلاعات ارائه شده به ایشان قابلیت اتکاء و پیش بینی لازم را دارا می باشد؟ به همین دلیل، حفظ منافع عمومی، رعایت حقوق سهامداران، ارتقای شفافیت اطلاعات و الزام شرکتها به ایفای مسئولیتهای اجتماعی از مهمترین آرمانهایی است که بیش از گذشته، توسط مراجع مختلف نظارتی و اجرایی مورد توجه قرار گرفته است. یک عامل بنیادی در آزمون مدیریت سود در شرکتها، تخمین اعتبار و اعمال نظر مدیران در تعیین سود است. بررسی ادبیات مبتنی بر مدیریت سود، بیانگر وجود رویکرد های متفاوت با شناسه های مختلف در تخمین و اندازه گیری اختیار مدیریت در تعیین سود گزارش شده است. یکی از مهمترین این رویکردها، مبتنی بر کاربرد اقلام تعهدی اختیاری به عنوان شاخصی برای تعیین و کشف مدیریت سود در واحد های تجاری است. هیلی، دی آنجلو و جونز، در طی انجام مطالعاتی در زمینه مدیریت سود، با به کار گیری اقلام تعهدی برای کشف مدیریت سود، اقدام به ارائه مدل هایی کرده اند که در تحقیقات بعدی بارها آزمون شده اند. دچو و همکاران با ارایه مدلی که از آن پس "مدل تعدیل شده جونز" نام گرفت. با مقایسه این مدل با مدل های جونز، هیلی، دی آنجلو و نیز مدل صنعت، مشخص گردید که مدل تعدیل شده نسبت به مدلهای دیگر از قدرت پیش بینی بیشتری برخوردار می باشد. در ادامه تحقیقات صورت گرفته جیانمینگ (۲۰۰۷) با ارائه مدل تعدیل شده جدید و با بکارگیری اقلام تعهدی غیر نقدی به آزمون مدیریت سود پرداخته و ضمن مقایسه این

مدل با مدل‌های بکارگرفته شده توسط محققین دیگر به این نتیجه دست یافت که مدل پیشنهادی قابلیت بهتر و سریعتر در تصرف آزمون مدیریت سود را دارا می باشد. بیتا مشایخی و دیگران در سال ۱۳۸۴ مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران را از طریق بکارگیری مدل تعدیل شده جونز مورد آزمون قرار داده و به این نتیجه دست یافتند که در شرکت‌های انتخاب شده مدیریت سود صورت گرفته است. همانگونه که اشاره شد جیانمینگ با ارائه مدلی از اقلام تعهدی غیر نقدی استفاده نموده و مدل‌های ارائه شده قبلی را بهبود بخشید در تحقیق حاضر، برای بررسی مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از مدل تعدیل شده جیانمینگ استفاده شده است.

سوالات تحقیق :

با توجه به مسائل پژوهش ، پرسش های زیر مطرح می گردد:

- ۱- آیا بین اقلام تعهدی جاری با مانده ابتدای دوره سرمایه در گردش غیرعادی غیرنقدی ، رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین جمع اقلام تعهدی با مانده ابتدای دوره سرمایه در گردش غیرعادی غیرنقدی ، رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۳- آیا بین اقلام تعهدی جاری با حاصلضرب سرمایه در گردش غیرعادی غیرنقدی سال قبل و تغییرات در آمد سال جاری، رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۴- آیا بین جمع اقلام تعهدی با حاصلضرب سرمایه در گردش غیرعادی غیرنقدی سال قبل و تغییرات در آمد سال جاری، رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۵- آیا بین جمع اقلام تعهدی با حاصلضرب هزینه استهلاک سال قبل و ناخالص داراییها ، رابطه معناداری وجود دارد؟

فرضیه های تحقیق :

جهت پاسخ به پرسش های تحقیق فرضیه های زیر طراحی گردید:

فرضیه اول : بین ارقام تعهدی جاری با مانده ابتدای دوره سرمایه در گردش غیر عادی غیرنقدی ، ارتباط معکوس وجود دارد.

فرضیه دوم : بین جمع ارقام تعهدی با مانده ابتدای دوره سرمایه در گردش غیر عادی غیرنقدی ، ارتباط معکوس وجود دارد.

فرضیه سوم: ارقام تعهدی جاری با حاصلضرب سرمایه در گردش غیرعادی غیرنقدی سال قبل و تغییرات در آمد سال جاری ، ارتباط مستقیم دارد.

فرضیه چهارم: جمع ارقام تعهدی با حاصلضرب سرمایه در گردش غیر عادی غیرنقدی سال قبل و تغییرات در آمد سال جاری، ارتباط مستقیم دارد.

فرضیه پنجم: بین جمع ارقام تعهدی با حاصلضرب هزینه استهلاک سال قبل و ناخالص داراییها ، ارتباط معکوس وجود دارد.

تعریف برخی اصطلاحات و مفاهیم مورد استفاده :

مدیریت سود:^۱ فرآیند تصمیم گیری آگاهانه با رعایت اصول پذیرفته شده حسابداری ، جهت رساندن سود گزارش شده به سطح سود مورد نظر می باشد (بیتی ، ۱۹۹۴).

اقلام تعهدی: تغییر در دارایی های غیر نقدی پس از کسر تغییرات در همه بدهی ها است (ریچاردسون، ۲۰۰۴). این تعریف جامع از ارقام تعهدی متفاوت از تعاریف استفاده شده توسط هیلی (۱۹۸۶)، اسلوان و دیگران (۱۹۹۶) است .

اقلام تعهدی غیر جاری: شامل ، استهلاک داراییهای مشهود و هزینه استهلاک دارایی های نامشهود می باشد.

سرمایه در گردش غیرنقدی : تفاوت بین دارایی های جاری غیر نقدی و بدهی های جاری، به استثنای بدهیهای کوتاه مدت می باشد .

سرمایه در گردش غیر نقدی عادی : متوسط سرمایه در گردش غیر نقدی در یک دوره زمانی .

^۱) Earning management

سرمایه در گردش غیر نقدی غیر عادی : تفاوت بین سرمایه در گردش غیر نقدی و سرمایه در گردش غیر نقدی عادی .

اهداف تحقیق و کاربردها

یک عامل بنیادی در آزمون مدیریت سود، شناسایی راههای اعمال مدیریت سود است . بررسی ادبیات مبتنی بر مدیریت سود بیانگر وجود رویکردهای متفاوت با شناسه های مختلف در تعیین سود گزارش شده است . یکی از مهم ترین این رویکردها مبتنی بر کاربرد اقلام تعهدی اختیاری به عنوان شاخصی برای تعیین و کشف مدیریت سود در واحدهای تجاری است . هیلی، دی آنجلوو جونز در انجام تحقیقاتی در زمینه مدیریت سود با به کار گیری اقلام تعهدی برای کشف مدیریت سود اقدام به ارائه مدلهایی کرده اند که در تحقیقات بعدی بارها آزموده شده اند . دچو و همکاران با ارائه مدلی که از آن پس به مدل تعدیل شده جونز نام گرفت این مدل را با مدل های جونز ، هیلی و دی آنجلوو و نیز مدل صنعت مورد مقایسه قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که مدل تعدیل شده جونز از قدرت بیش تری برای کشف مدیریت سود در واحدهای تجاری برخوردار می باشد در تحقیقات بعدی که توسط جیانمینگ صورت گرفت کارآیی مدلهای جونز و مدل تعدیل شده آن از طریق بکارگیری سه معیار زیر در صورتهای مالی، افزایش پیدا کرد :

سرمایه در گردش غیر نقدی غیر عادی ابتدای دوره ، نسبت سرمایه در گردش، نرخ استهلاک تاریخی . در تحقیقی که ایشان ارائه نموده است در تعدادی از سناریوها از جمله اجتناب از زیان و عرضه سهام فصلی، نشان داده است که سیستم حسابداری تعهدی غیر منتظره منطبق بر مدل پیشنهادی ، با زمان کمتر، سرعت و قدرت بالاتر در بررسی و آزمون مدیریت سود، کارآیی دارد که قابل مقایسه با مدلهای موجود می باشد. مدل تعهدی پیشنهادی ایشان نشانگر مزایای تحلیلهای سری زمانی و مقطعی مدل جونز می باشد اما بر کمبودهای آن نیز غلبه می نماید. بررسی فرآیند مدیریت سود نشان دهنده این است که بسیاری از پژوهشگران علم حسابداری برآنند که علت دستکاری نتیجه عملیات عادی شرکت رابدانند و اغلب بدنبال این موضوع هستند که چگونه اساساً می توان نتایج حاصل از عملیات را تحت تاثیر قرارداد اغلب محققین بدنبال شناسایی راههایی جهت کشف موارد مدیریت شده سود ارائه شده می باشند . بنابراین در تحقیق حاضر برای بررسی مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بازار بورس تهران از مدل ارائه شده توسط جیانمینگ استفاده می گردد. نتایج این تحقیق می تواند مورد توجه سیاستگذاران بازار سرمایه قرار گیرد چون می توانند در صورت تاثیر داشتن متغیرهای مستقل بر کیفیت اطلاعات ارائه شده به تقویت آن پردازند . همچنین

این نتایج می تواند مورد توجه سرمایه گذاران و تحلیلگران باشد و مبنایی را برای ارزیابی کمیت و کیفیت محتوای اطلاعاتی سود گزارش شده توسط مدیریت ارایه نماید ، بعلاوه این نتایج می تواند مورد توجه محققین دانشگاهی قرار گیرد چون باعث افزایش شناخت روشهای دستیابی به کشف مدیریت سود منجر می گردد. نتیجه حاصل از این تحقیق می تواند مورد استفاده سازمانهای نظارت کننده بر شرکتها (سازمان بورس اوراق بهادار و موسسات حسابرسی و...) قرار گیرد چون که می تواند با توجه به نتایج بدست آمده کیفیت و مطلوبیت گزارشگری مالی شرکتها را مورد بررسی قرار داده و اطلاعات بهتری را در اختیار ذی نفعان بازار سرمایه قرار دهند. سرانجام این نتایج می تواند مورد استفاده مدیران شرکتها قرار گیرد چون نشان می دهد که کیفیت سود ارایه شده توسط ایشان مورد توجه سرمایه گذاران و سایر نهادها می باشد. به همین دلیل می توانند با استفاده از این موارد کیفیت و اعتبار اطلاعات ارایه شده را افزایش دهند.

قلمرو مکانی :

قلمرو مکانی این تحقیق ، شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد .

قلمرو زمانی :

قلمرو زمانی تحقیق ، از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ یک دروه ۵ ساله می باشد .

۹-۱ : جامعه آماری و نمونه گیری :

جامعه آماری شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که دارای ویژگیهای ذیل باشند است:

- ۱- به منظور همگن شدن نمونه ی تحقیق، باید شرکت ها قبل از سال ۱۳۸۲ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشند.
- ۲- شرکت های انتخاب شده در نمونه طی سالهای مالی یاد شده تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداده باشند .
- ۳- جزو بانک ها و مؤسسات مالی (شرکتهای سرمایه گذاری ، واسطه گری مالی ، شرکتهای هلدینگ ، بانک ها و لیزینگ ها) نباشند .
- ۴- سال مالی تمامی شرکتها به پایان اسفند ماه ختم شود.
- ۵- داده های مورد نظر آنها در دسترس باشد.

با توجه به موارد مطروحه فوق جامعه آماری در این تحقیق عبارتست از کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که با اعمال محدودیتهای یادشده تعداد نمونه ها ۱۰۲ شرکت می باشد .

نحوه جمع آوری داده ها

جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از فایل های فشرده که توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران منتشر شده ، صورت گرفته است . محاسبات لازم از طریق نرم افزار اکسل انجام شده و از نرم افزار SPSS برای آزمون فرضیات استفاده شده است.

روش های آماری و آزمون فرضیه ها

از آنجایی که هدف این تحقیق ، مطالعه میزان همبستگی و برآورد ضرایب برای متغیر های مورد بررسی و در نهایت کشف رابطه بین آنها می باشد. برای آزمون فرضیات از مدل های رگرسیون چند متغیره استفاده می گردد .

ساختار تحقیق

ترتیب ارائه مطالب در فصول بعد بدین شرح است :

فصل دوم مشتمل بر دویبخش می باشد ، ابتدا ادبیات موضوع بررسی و در مورد مدیریت سود ، مطالب مرتبط با موضوع تحقیق ارائه می گردد ، سپس به تحقیقات خارجی و داخلی مرتبط با موضوع اشاره می گردد.

فصل سوم به چگونگی اجرای روش تحقیق می پردازد ، متغیر های وابسته و کنترلی و نحوه اندازه گیری آنها بیان شده ، قلمرو تحقیق ، جامعه آماری و نحوه ی نمونه گیری تبیین می گردد. نحوه جمع آوری داده ها ، تعریف مفاهیم ، روش شناسی تحقیق ، روش های آماری و آزمون فرضیه ها و اعتبار درونی و بیرونی تحقیق ، در این فصل تشریح خواهد شد.

فصل چهارم یافته های تحقیق را بیان می دارد ، آمار توصیفی در ابتدا ذکر شده است سپس بایبان فرضیه ها و مدل های رگرسیون و انجام آزمونهای آماری تکمیلی ، نتایج آزمونها در جداولی خلاصه و ارائه می گردد.

فصل پنجم ابتدا خلاصه ای از تحقیق و یافته های پژوهش عنوان می گردد و این نتایج با تحقیقات دیگر پژوهشگران مقایسه شده است و تفسیر نتایج از دیدگاه محققان بیان گردیده است . سپس نتیجه گیری تحقیق ارائه شده و در پایان محدودیتهای و پیشنهادات محقق برای استفاده کنندگان و پژوهشهای آینده در این زمینه ذکر می گردد.